

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Złotowie.

Powiatowy Program
Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie i Ochrony Ofiar
Przemocy w Rodzinie.

Program na lata 2011 -2015.

Złotów
2011-11-02

Spis treści:

Spis treści	str. 2
Rozdział I	str. 4
Przemoc w rodzinie – perspektywa teoretyczna.	
Rozdział II	str. 13
Przemoc w rodzinie z perspektywy aktów prawnych.	
Rozdział III	str. 15
Diagnoza problemu przemocy w rodzinie – Powiat Złotowski.	
Rozdział IV	str. 24
Analiza mocnych i słabych stron Powiatu Złotowskiego w kontekście zjawiska przemocy w rodzinie.	
Rozdział V	str. 27
Główne założenia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.	

„Stosowanie przemocy wynika najczęściej z niemożności rozwiązania przez ludzi podstawowych problemów swojego życia, z niemożności kochania innych, nieumiejętności zrealizowania własnych możliwości. Nie mogąc kochać, człowiek zaczyna poniżać innych ludzi i sprawiać im ból”.

Erich Fromm
„Wojna w Człowieku”

Rozdział I

Przemoc w rodzinie – perspektywa teoretyczna.

1.1. Definicja przemocy w rodzinie.

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przez przemoc należy rozumieć: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia, naruszając ich godność i nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

W niniejszej ustawie przez *członka rodziny* rozumiany jest: małżonek, wstępny, zastępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu, a także inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca – *Kodeks Karny art.115 §11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r.*

Cechy przemocy, odróżniające ją od innych zachowań :

- ❖ Przemoc jest intencjonalna.
Jest to *zamierzone* działanie mające na *celu* kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.
- ❖ Rozkład sił jest nierówny.
Sprawca jest *silniejszy* od ofiary, ma nad nią *przewagę* – dobra materialne, wyższy status społeczny, siłę fizyczną, pewność siebie itp.
- ❖ Sprawca narusza dobra osobiste ofiary.
Narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do *życia i zdrowia* oraz poszanowania *godności osobistej* .
- ❖ Sprawca powoduje cierpienie i ból.
Narażając ofiarę na utratę zdrowia, poprzez zadawanie jej bólu i cierpienia sprawca może ją bardziej kontrolować, gdyż traci ona zdolność do *samoobrony*.

Na podstawie: „Przemoc w rodzinie – poradnik dla ofiar przemocy w rodzinie”. Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa, 2002r.

1.2. Formy zachowań agresywnych.

W literaturze przedmiotu zwraca się szczególną uwagę na rozróżnienie poszczególnych form przemocy. Odnoszą się one nie tylko do systemu rodzinnego, ale do każdej relacji interpersonalnej, w której występują wymienione wcześniej cechy działania sprawcy.

W tym miejscu postaram się je pokrótce przedstawić, jednakże wcześniej należy wyraźnie zaznaczyć, iż poszczególne formy przemocy mogą się przenikać, a ich granice są nieostre. Mianowicie, przemoc fizyczna poniekąd łączy się z przemocą psychiczną, gdyż sprawiając fizyczny ból, sprawca automatycznie skazuje ofiarę na zachwianie jej poczucia bezpieczeństwa i/lub własnej wartości.

Kolejnym istotnym aspektem przemocy, z jednej strony jest uniwersalność skutków jakie niesie ona dla ofiary, a z drugiej ich specyfika. Poczucie ciągłego zagrożenia, niepokój, lęk to tylko niektóre z powszechnych owoców tego zjawiska. Erotyzacja zachowań dziecka czy dysfunkcje seksualne to specyficzne efekty jakie niesie ze sobą zazwyczaj tylko przemoc seksualna.

Ze względu na to, w jakie niezbywalne dobro człowieka uderza przemoc, wyróżniamy jej następujące formy:

1. Przemoc fizyczna – są to wszystkie działania z użyciem siły fizycznej mające na celu naruszenie nietykalności cielesnej drugiego człowieka. Do tego rodzaju przemocy należą: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, czy nieudzielenie koniecznej pomocy.
2. Przemoc psychiczna – są to działania wykorzystujące mechanizmy psychologiczne mające na celu kontrolę i dominację nad ofiarą. Wyrażają się one poprzez narzucanie własnych poglądów, stałą krytykę, wyzywanie, upokarzanie, wmawianie choroby psychicznej czy zawstydzanie.
3. Przemoc seksualna – dotyczy sfery potrzeb i zachowań seksualnych drugiego człowieka. Wyraża się poprzez wymuszanie pożycia seksualnego lub seksu z osobami trzecimi, krytykę zachowań seksualnych, sadystyczne formy zachowań seksualnych,
4. Przemoc ekonomiczna- działania mające na celu kontrolę i dominację w sferze finansów i pozycji ekonomicznej jednostki. Do tej formy przemocy należą – odbieranie zarobionych pieniędzy, wydzielanie ich ofierze,

utrudnianie podjęcia pracy zarobkowej czy niezaspakajanie podstawowych potrzeb rodziny.

5. Zaniedbania – polega na, nie wywiązywaniu się z obowiązków względem drugiej, zwykle słabszej osoby. Ta forma przemocy zazwyczaj występuje w diadzie rodzic – dziecko, jej istotą jest brak należytej opieki, niezaspokojenie potrzeby snu, jedzenia, higieny, przywiązania i bliskości.

1.3. Przyczyny i mechanizmy przemocy.

Przemoc domowa, a dokładniej jej przyczyny analizowane są z wielu różnych perspektyw. Pierwsza z nich, upatruje determinantów owego problemu w czynnikach organicznych takich jak: uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego, urazy, organiczne uszkodzenia mózgu, padaczka skroniowa czy typ temperamentu. Wyżej wymienione zmienne nie podlegają kontroli i możliwości wpływu ze strony człowieka, dlatego też dalsza część pracy poświęcona będzie czynnikom środowiskowym będącym przyczyną występowania agresji.

„Teoria frustracji – agresji” autorstwa Dollard i Miller, jest jedną z najbardziej czytelnymi koncepcji wyjaśniających powstawanie przemocy. Ich zdaniem problem, który porusza niniejsze opracowanie ma swoje źródła w głębokiej frustracji podstawowych potrzeb człowieka. Referując dalej, sprawca przemocy jest osobą, która w dzieciństwie wielokrotnie narażona była na niezaspokojenie najważniejszych potrzeb dla rozwoju dziecka. Z uwagi na ten stan żyła w chronicznym napięciu, którego nie mogła i nie potrafiła zredukować. Jako dorosła jednostka, nadal tak przeżywa świat, jest wyjątkowo nieodporna i wrażliwa na powstałe napięcia i nie potrafi sobie z nimi radzić. Jako jednostki niedojrzałe nieustannie domagają się od innych tego wszystkiego, czego nie dali im rodzice. Negatywna odpowiedź ze strony otoczenia skutkuje wybuchem agresji, w postaci przemocy wobec drugiego człowieka „przeżywanego” jako źródło stresu. Zachowanie to - przemoc dzięki swoim właściwościom szybkiej redukcji napięcia bardzo szybko staje się automatyczną odpowiedzią jednostki na niezaspokojenie i utrudnienie w realizacji jej własnych potrzeb.

Modelowanie, czyli społeczne uczenie się jest kolejnym mechanizmem wpływającym na kształtowanie się przemocy w rodzinie. Programy telewizyjne, gry

komputerowe, filmy, czy własny ojciec, matka czy rodzeństwo mogą w łatwy sposób wpłynąć zachowanie obserwatora. To, czy dane zachowanie zostanie powtórzone zależy od cech „nauczyciela” – jego podobieństwa do obserwatora, atrakcyjności, pozycji społecznej i życzliwości względem „ucznia”, a także od konsekwencji jakie przyniesie ono sprawcy przemocy. Jeśli jego potrzeby zostaną zaspokojone, a on nie spotka się z karą, istnieje bardzo duże prawdopodobieństwo, iż w przyszłości „uczeń” również tak się zachowa.

Zatem zachowanie ważnych i atrakcyjnych członków rodziny czy aktorów serialu daje człowiekowi dwie wiadomości – jak coś zrobić aby osiągnąć zamierzony skutek, a drugą co się stanie kiedy zachowam się w dany sposób.

Przyglądając się przemocy z tej perspektywy, można przypuszczać, iż ma ona swoje źródła w społecznym przyzwoleniu. Kara, która otrzymał przestępca nie budzi respektów u przyszłych sprawców, a dodatkowo otrzymują oni wiadomość, że użycie siły jest skuteczna i pomaga osiągnąć zamierzony cel.

Alkoholizm można również rozpatrywać w perspektywie źródeł przemocy, ale także jako jej skutek. Człowiek pod wpływem substancji psychoaktywnej traci kontrolę nad przeżywanymi emocjami, a także nad swoim życiem. Starając się odzyskać poczucie panowania nad światem staje się coraz bardziej podejrzliwy i czujny. Chroniczne bycie pod wpływem tej substancji, powoduje uszkodzenia mózgu i trudności w realnej ocenie sytuacji i kontroli emocji. Funkcjonowanie takiego człowieka staje się coraz bardziej przesycone podejrzeniami i niepokojem, a osłabienie możliwości radzenia sobie z emocjami w sposób społecznie aprobowany doprowadzają do wybuchu agresji.

Podsumowując rozważania dotyczące przemocy w rodzinie, należy zwrócić uwagę, iż jest to zjawisko poligenetyczne, nie mające jednej ściśle wyodrębnionej przyczyny. Zarówno czynniki organiczne jak i społeczne wzajemnie na siebie oddziałują, tworząc niezwykle trudną do analizy mozaikę przeżyć i cech jednostki, a także czynników społecznych nań oddziałujących.

Na podstawie: „Dramat w czterech ścianach. Pomoc, prewencja, informacja. Wydawnictwo KROPKA Jolanta i Waldemar Śliwczyński, Poznań 2008r.

1.4. Cykl przemocy i jego etapy – jako zjawisko typowe i podtrzymujące występowanie przemocy w rodzinie.

Psychologowie praktycy zajmujący się tematyką przemocy domowej są zgodni, iż pewne zjawiska, zachowania sprawców i ofiar przemocy powtarzają się z pewną regularnością i specyficznym porządkiem, zwanym cyklicznością. Ważnym aspektem omawianego problemu jest fakt, iż zazwyczaj pierwszy akt przemocy pociąga za sobą kolejne, a odstępy pomiędzy następnymi czynami stają się coraz krótsze. Dlatego też ofiary bardzo łatwo zostają „wciągnięte” cykl przemocy, z którego tak trudno się później wydostać.

- FAZA NARAZSTANIA NAPIĘCIA – jest początkiem cyklu, podczas jej trwania dochodzi do kumulacji konfliktów, kłótni. Sprawca zaczyna być nieustannie poirytowany, wszystko go drażni. Ofiara natomiast stara się łagodzić napięcie, pojawiają się u niej symptomy stresu – bóle głowy, brzucha, żołądka, bezsenność.
- FAZA OSTREJ PRZEMOCY – w której następuje wybuch gniewu i zachowania o charakterze przemocy. Najczęściej, to właśnie w tej fazie dochodzi do interwencji policji i innych organów.
- FAZA MIODOWEGO MIESIĄCA - jest to czas, w którym wszystko zdaje się powracać do „normalności”, sprawca gorliwie przeprasza, okazuje skruchę, wręcz błaga o wybaczenie, staje się opiekuńczy, wyrozumiały. Z czasem „miesiąc miodowy” staje się tylko „dniem miodowym”, sprawcy przestaje zależeć na przebaczeniu, a przemoc jakiej się dopuszcza staje się coraz bardziej okrutna.

Ustanie tej fazy, początkuje przejście partnerów do kolejnej etapu - narastania napięcia, w ten sposób napędzając błędne koło przemocy domowej.

1.4. Konsekwencje przemocy domowej.

Przemoc w rodzinie implikuje niekorzystne zmiany we wszystkich sferach funkcjonowania człowieka - psychicznej, fizycznej i społecznej. Poniższa tabela, stanowi próbę odzwierciedlenia tych następstw.

Wybrana sfera funkcjonowania człowieka	Konsekwencje stosowania przemocy
Sfera fizyczna	<ul style="list-style-type: none"> • utrata życia/ zdrowia • blizny/ zadrapania • bóle brzucha • drżenie ciała • bezsenność/ nadmierne pobudzenie • choroby somatyczne – konsekwencja chronicznego stresu • wymioty, torsje • utrata wagi/ nadwaga • próby samobójcze • samookaleczanie <p>Dodatkowo u ofiar przemocy seksualnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • choroby weneryczne • ciąża • AIDS • uszkodzenia narządów płciowych

Sfera psychiczna

- utrata poczucia bezpieczeństwa
- stan ciągłego napięcia, niezdolność do rozluźnienia
- apatia/ stan hiperpobudzenia
- spadek poczucia własnej wartości
- zmienność nastrojów
- utrata poczucia tożsamości
- nieufność
- strach przed bliskością i powtórny zranieniem
- zaburzenia pamięci, uwagi
- stosowanie środków psychoaktywnych
- koszmary nocne

Dodatkowo u dzieci:

- nocne moczenie
- obgryzanie paznokci
- zaburzenia zachowani / niedostosowanie społeczne
- tiki, myśli natrętne, zachowania kompulsywne
- zaburzenia emocjonalne
- regresja do wcześniejszych faz rozwoju
- trudności w szkole

Dodatkowo u ofiar przemocy seksualnej:

- dzieci - erotyzacja zachowania
- pochwica i inne lęki dotyczące sfery seksualnej
- skrajne nastawienie do seksu od abstynencji do nadmiernej aktywności czy rozbudzenia

Sfera społeczna

- trudności w nawiązywaniu i podtrzymywaniu relacji interpersonalnych
- przekazywanie agresji w kolejnych pokoleniach
- modelowanie agresji – społeczne uczenie się
- rozpad systemów rodzinnych
- nieprawidłowo ukształtowane wzorce komunikacji i rozwiązywania problemów w rodzinie

W literaturze przedmiotu z dziedziny psychologii wymienia się dodatkowo trzy zjawiska, z którymi borykają się ofiary przemocy w rodzinie.

- a) zespół zaburzeń stresu pourazowego (PDSD) – zaburzenie to, a nie choroba, polega na permanentnym powracaniu śladów pamięciowych dotyczących trudnych wydarzeń, doświadczeniu paraliżu emocjonalnego, unikaniu wszystkiego co przypomina uraz, a także ciągłym stanem hiperpobudzenia. Po upływie pewnego czasu, do spektrum objawów dołączają się kolejne takie jak: koszmary nocne, intruzje – wdzierające się wizje na jawie, bezsenność, bolesne i trudne do wyjaśnienia stany emocjonalne.
- b) wyuczona bezradność – pojawia się bardzo często u ofiar przemocy w rodzinie. Przemoc fizyczna i psychiczna stają się świetnym gruntem dla ukształtowania w ofierze uległości, poczucia niemocy, niezdarności, braku motywacji do działania i chęci zmiany swojego położenia. Dzieje się tak za sprawą zachowań sprawcy, które są nieprzewidywalne, chaotyczne i trudne do kontrolowania. Początkowo ofiara (w 1 fazie cyklu) stara się łagodzić gniew i złość oprawcy, jednakże każde jej zachowanie lub zaniechanie ostatecznie i tak prowadzi do wybuchu agresji. W związku z czym wszelkie próby jej inicjatywy w walce z przemocą we własnej rodzinie spełzają na niczym, gdyż nie ma takiej rzeczy, która by uspokoiła i powstrzymała sprawcę. Wobec takiej sytuacji i za sprawą atrybucji przyczyn zachowań agresywnych we własnej

osobie, jednostka zaczyna się czuć bezsilna, a takie odczucia zostają zgeneralizowane na inne sytuację.

c) Proces wiktylizacji i powtórne zranienie.

Ofiara przemocy domowej poprzez policję, pomoc społeczną i szersze otoczenie zaczyna być spostrzegana jedynie przez pryzmat cech ofiary. Chęć pomocy, empatyczne nastawienie czy dobre intencje skutkują tym, iż ludzie zaczynają spostrzegana ją jako osobę słabą, bezbronną, nie radzącą sobie z własnym życiem. Ostatecznie i ona internalizuje taki obraz samej siebie, tracąc swoją tożsamość, poczucie własnej wartości i skuteczności, otrzymując etykietę „ofiary”, a co za tym idzie przejmując wszystkie jej cechy. Spostrzeganie własnego Ja, w kategoriach ofiary dodatkowo utrudnia i utwierdza w przekonaniu, że bez oprawcy nie poradzi sobie w normalnym świecie.

Powtórne zranienie polegające na przypisaniu ofierze odpowiedzialności za przemoc jakiej doznała, wyraża się z następujących zwrotach: „Widziały gały co brały”, „musisz jakoś z nim wytrzymać”, które dodatkowo wzbudzają w jednostce poczucie bezsilności, impasu – blokując w ten sposób inicjatywę i motywację do wyjścia z „rodzinne gry”.

Rozdział II

Przemoc w rodzinie z perspektywy aktów prawnych.

2.1. Akty prawa krajowego oraz inne dokumenty wydane przez organy państwa.

- *Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy*
- *Ustawa dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny.*
- *Ustawa dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny wykonawczy.*
- *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego*
- *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 roku w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego*
- *Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw*
- *Ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych*
- *Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 czerwca 2002 roku w sprawie zakresu praw i obowiązków podmiotów sprawujących dozór, zasad i trybu wykonywania dozoru oraz trybu wyznaczania przez stowarzyszenia, organizacje i instytucje swoich przedstawicieli do sprawowania dozoru (Dz. U. nr 112 poz.1064)*
- *Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 roku w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (Dz. U. nr 112 poz.1064)*
- *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 roku w sprawie Zespołu Monitorującego (Dz. U. Nr 28 poz. 146)*
- *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne*

- *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 roku w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny*
- *ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.).*

2.2. Akty prawne – międzynarodowe.

Dokumenty ONZ

- *Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 18 grudnia 1979 roku*
- *Deklaracja o Eliminacji Przemocy wobec Kobiet z dnia 20 grudnia 1993 roku
Rezolucja 48/104 Zgromadzenia Ogólnego*
- *Rezolucja A/54/4 Zgromadzenia Ogólnego ONZ – Protokół Fakultatywny do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 6 października 1999 roku*

Dokumenty Rady Europy

- *Rekomendacja Komitetu Ministrów Rec.(2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z dnia 30 kwietnia 2002 roku*
- *Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie*
- *Rekomendacja Komitetu Ministrów R (90) 2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z dnia 15 stycznia 1990 roku*
- *Rekomendacja Komitetu Ministrów R (85) 4 w sprawie przemocy w rodzinie z dnia 26 marca 1985 roku*
- *Europejska Konwencja o wykonywaniu prawa dzieci z dnia 25 stycznia 1996 roku*
- *Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 roku.*

Rozdział III

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie - Powiat Złotowski.

3.1. Charakterystyka Powiatu Złotowskiego.

Powiat Złotowski znajduje się w północnej części województwa wielkopolskiego, zajmując trzecie miejsce pod względem powierzchni – 1 661 km². Według danych GUS (31.12.2010r.) liczba ludności powiatu mieści się w granicy 68 791 mieszkańców, co w przybliżeniu daje wartość 41 osób/ km². W skład Powiatu Złotowskiego wchodzi osiem gmin samorządowych – Miasto Złotów, Gmina i Miasto Jastrowie, Gmina i Miasto Krajenka, Gmina i Miasto Okonek, Gmina Lipka, Gmina Tarnówka, Gmina Zakrzewo, Gmina Złotów.

Na podstawie - http://www.zlotow-powiat.pl/?go=m_zlotow

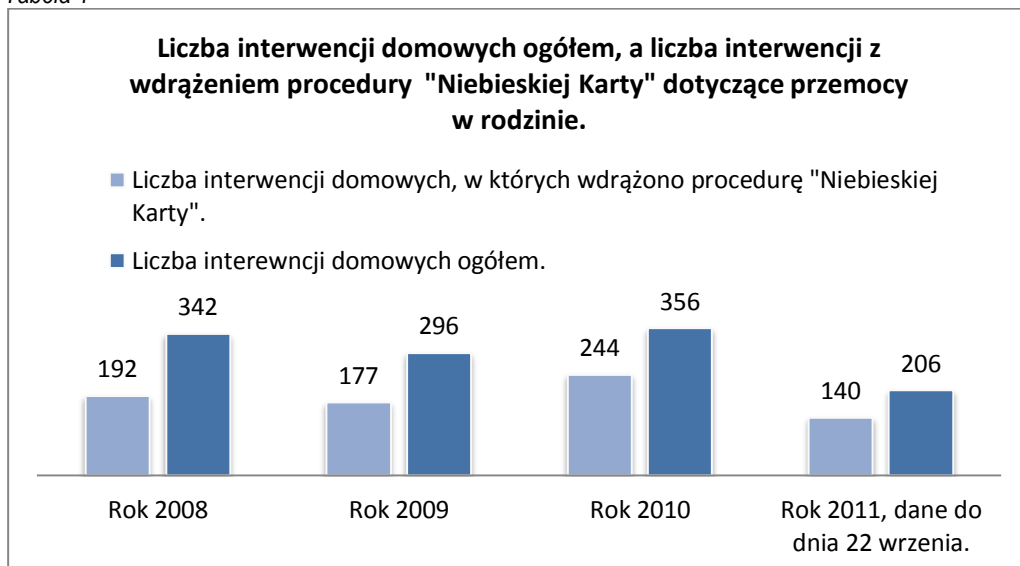
Tabela 1

Gminy Samorządowe	Miasto Złotów	Gmina i Miasto Jastrowie	Gmina i Miasto Krajenka	Gmina i Miasto Okonek	Gmina Lipka	Gmina Tarnówka	Gmina Zakrzewo	Gmina Złotów
Obsza km ²	11,58 km ²	353,4 km ²	191,79 km ²	20,03 km ²	191,01 km ²	132,23 km ²	162,52 km ²	292,5 km ²
Liczba ludności	18 303 os.	11 435 os.	7192 os.	3870 os.	5638 os.	3071 os.	4788 os.	9006 os.
K/M	K- 52,34% M- 47,66%	K-51,1 % M-48,9%	K-50,5 M-49,5	Brak danych	K- 49,8 M- 50,2	K-48,9 M- 51,1	K-49,4 M-50,6	K-48,9 % M-51,%
Gęstość zaludnienia	1580,57 os./km ²	32,4 os./km ²	37,5 os./km ²	193 os./km ²	29,5 os./km ²	23,2 os./km ²	29,5 os./km ²	30,8 os./km ²

Stan danych na rok 2002r.

3.2. Statystyki liczbowe dotyczące zjawiska przemocy w Powiecie Złotowskim – dane z Sądu Rejonowego w Złotowie i Komendy Powiatowej Policji w Złotowie.

Tabela 1

Analizując powyższe dane, a także biorąc pod uwagę fakt, iż informacje dotyczące roku 2011 przedstawiają obraz omawianego zjawiska do połowy roku, można wnioskować, iż wzrasta liczba interwencji domowych ogółem jak i tych związanych z przemocą w rodzinie. Tendencję rosnącą zauważyć można również w wzroście procentowego udziału zjawiska przemocy w rodzinie w stosunku do ogólnej liczby interwencji domowych przeprowadzanych przez Policję na terenie Powiatu Złotowskiego. Zaznaczyć należy, że nie jest to wzrost prostoliniowy, w roku 2009 nie notuje się takiej tendencji, pojawia się on dopiero w roku kolejnym. Dodatkowo należy podkreślić, iż przemoc w rodzinie stanowi większą część wszystkich interwencji podejmowanych przez funkcjonariuszy Policji w rodzinie.

Tabela 2

Tabela 3

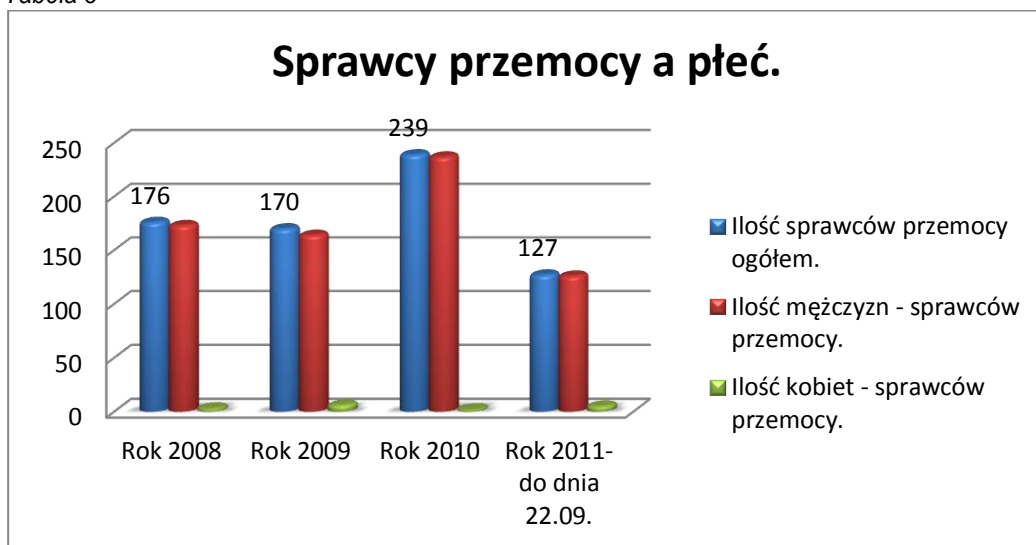
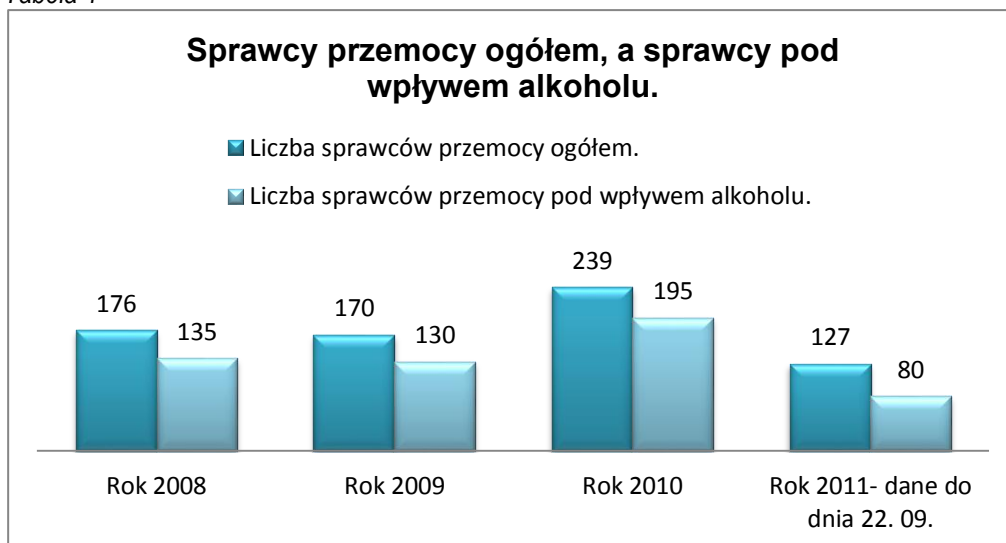

Tabela 4

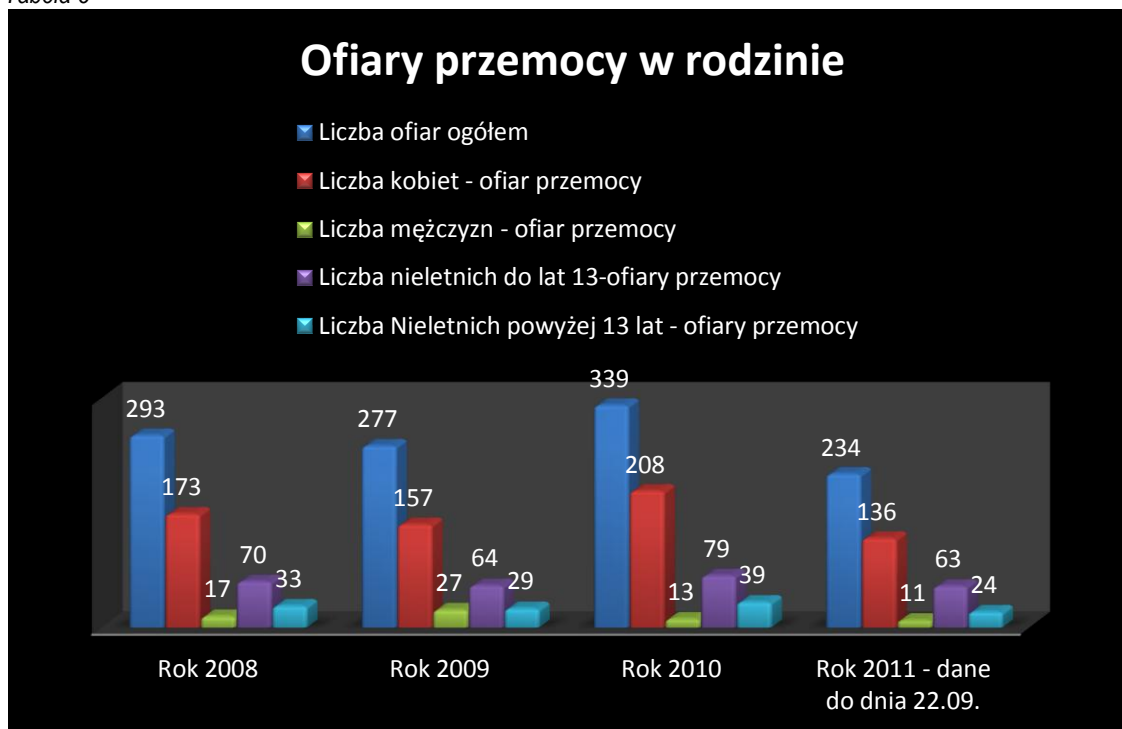
Analiza powyższych danych, wskazuje na słuszność powszechnego mniemania dotyczącego związku płci ze stosowaniem przemocy domowej. W ogromnej i zdecydowanej większości są to mężczyźni, choć zdarzają się przypadki stosowania przemocy wśród kobiet. Istnieje bardzo duże prawdopodobieństwo, iż zarówno liczba kobiet jak i mężczyzn doświadczających przemocy w rodzinie jest zaniżona z uwagi na poczucie wstydu występujące przy tego typu problemach.

Kolejnym dość ważnym aspektem omawianej problematyki jest zjawisko Nieletnich dopuszczających się przemocy w rodzinie. Występowanie tego typu

zaburzeń w funkcjonowaniu rodziny zaznacza wielu przedstawicieli pomocy społecznej, jednakże w przeprowadzonej analizie danych zdaje się nie występować. Zapewne ma to swoje źródło w postawach Rodziców, którzy ze względu na „dobro” swoich dzieci nie decydują zgłaszać się tego rodzaju przestępstw Policji. Do tego rodzaju decyzji motywuje ich również wstyd, wywołany przekonaniem o nieumiejętnym wychowaniu własnego dziecka.

Na tle omawianego materiału, wyraźnie rzuca się związek nietrzeźwości z dopuszczeniem się stosowania przemocy przez sprawcę wobec najbliższych. Problem zmienionej świadomości pod wpływem substancji psychoaktywnych wśród sprawców przemocy domowej występuje w ok. 80% przypadków.

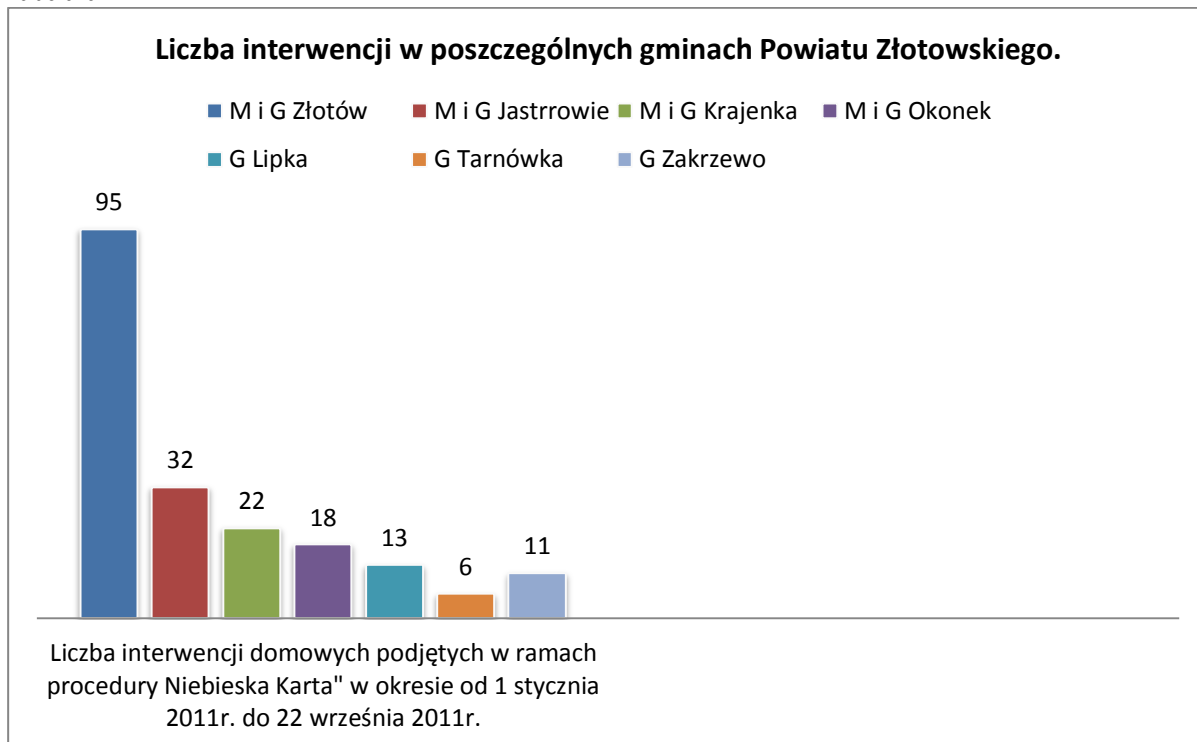
Tabela 5

Analiza danych dotyczących ofiar przemocy w rodzinie pozwala wnioskować o liczbowej dominacji kobiet w tej grupie osób. Nieletni do lat 13 również stanowią ogromną liczbę osób poszkodowanych przez to zjawisko co prawdopodobnie wynika z ich słabych zdolności do samoobrony zarówno na poziomie fizycznym jak i psychicznym. Ogromna zależność od Rodziców czy Opiekunów, a także wiara w ich nieomylną i wszechmoc, nie pozwala małoletnim skutecznie chronić się przed doznawaną z ich strony przemocą. W grupie nieletnich powyżej 13 roku życia częstotliwość doznawania przemocy ze strony najbliższych spada o około połowę, prawdopodobnie z uwagi na ich większą niezależność od sprawcy zarówno emocjonalną jak i poznawczą.

Uzyskanych dane pozwalają przyjąć, że liczba mężczyzn, doznających przemocy ze strony najbliższych występuje na dość niskim poziomie. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że przedstawione statystyki w pełni nie oddają skali tego zjawiska. Kultura w której żyjemy promująca siłę, dominację i niezależność „prawdziwych” mężczyzn utrudnia im, poszukiwanie pomocy, a nawet w pewien sposób nakazuje utrzymywać w tajemnicy przejawy słabości z jakim się borykają.

Tabela 6

Analizując uzyskane dane tab. 6 można przyjąć, iż Miasto i Gmina Złotów, a następnie Miasto i Gmina Jastrowie borykają się z największym zjawiskiem przemocy w rodzinie.

Analizując te same dane, pod kątem liczby mieszkańców danej gminy - obliczając stosunek ilości interwencji policji wobec przemocy w rodzinie do ilości mieszkańców, Gmina Tarnówka wykazuje największe trudności w tym zakresie. W dalszej kolejności wymienić należy Gminę Lipkę, Zakrzewo i Miasto i Gminę Jastrowie.

Tabela 7

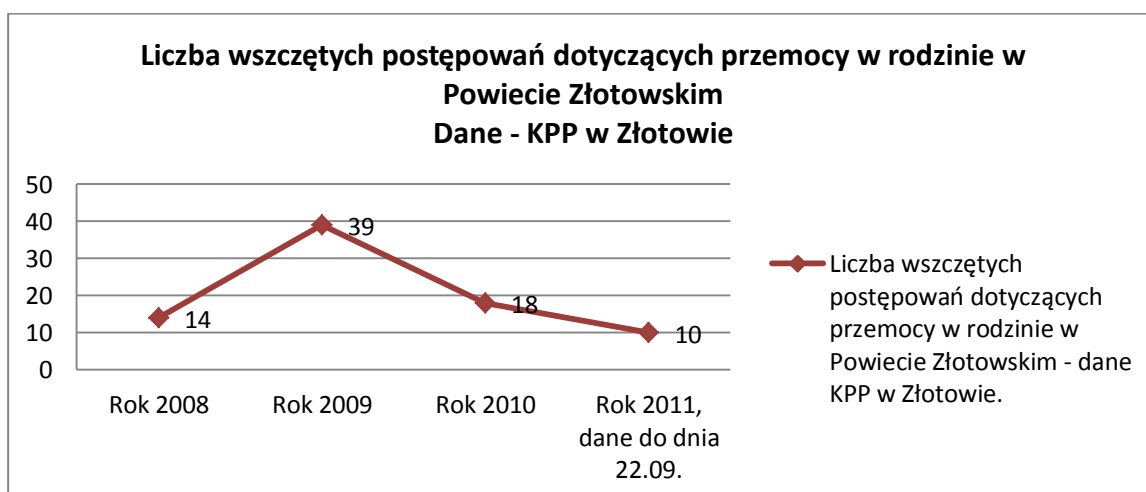

Tabela 8

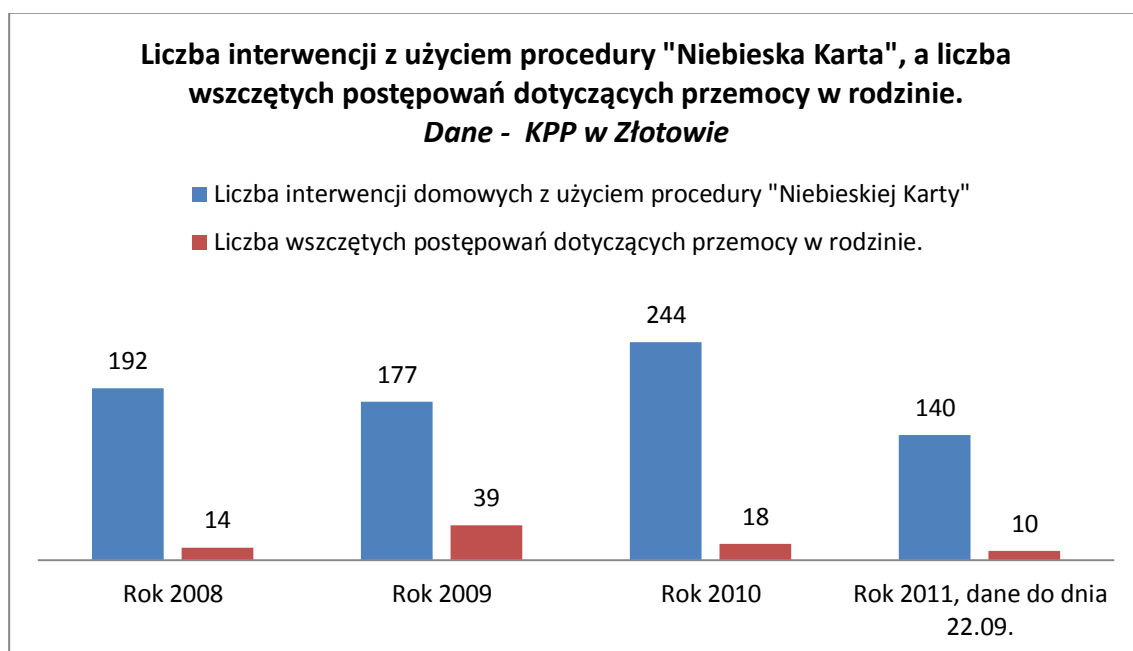

Tabela 9

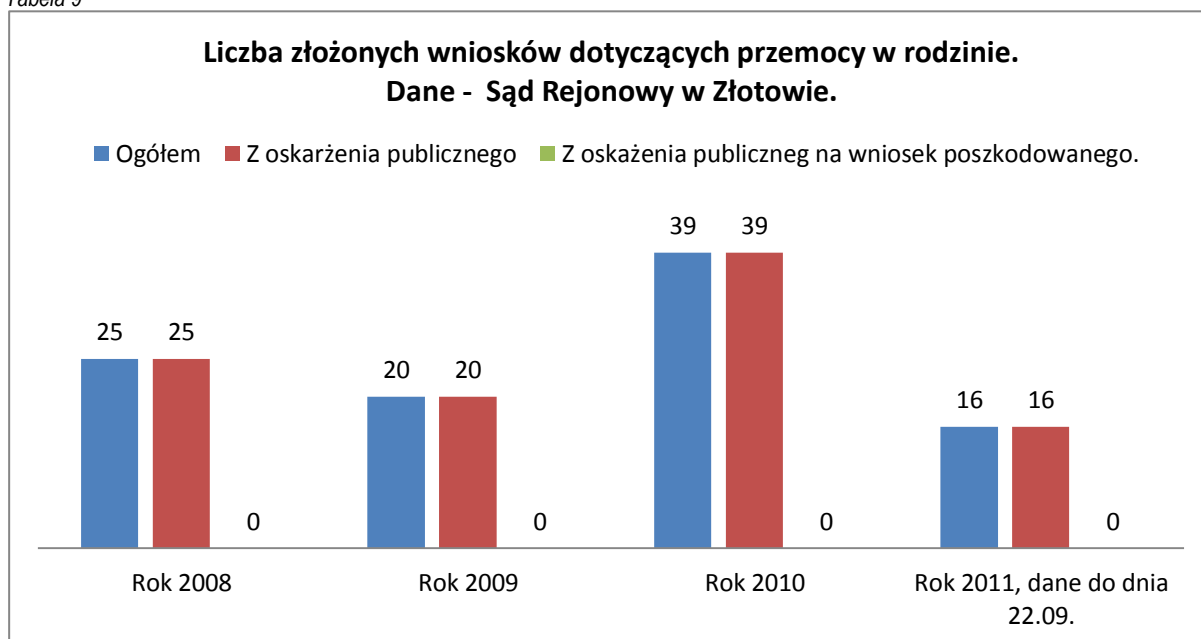
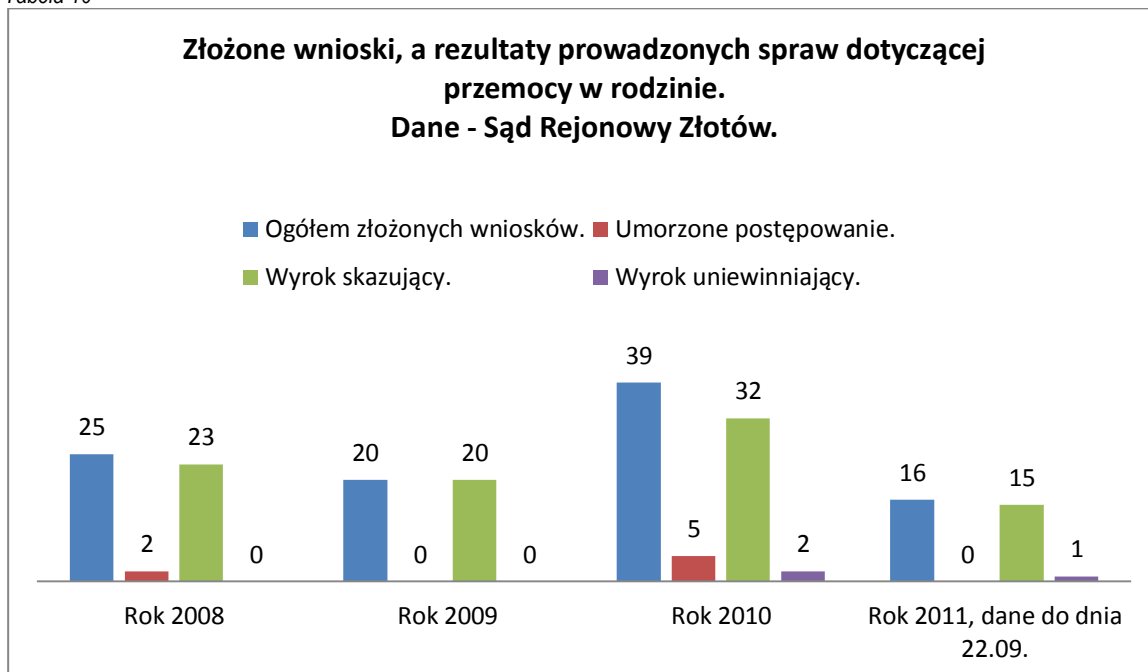

Tabela 10

Dane zawarte w powyższych tabelach obrazują jak mały procent przypadków przemocy domowej odnotowany w „Niebieskich Kartach” trafia później do Sądu i bierze udział w postępowaniu karnym. Przyjmując nawet bardzo optymistyczną wersję dotyczącą poprawy zachowania wielu sprawców tuż po założeniu owego dokumentu, trudno uwierzyć w aż tak liczebną przeminę. Doświadczenie osób pracujących z ofiarami przemocy, zdaje się wskazywać na zupełnie inne zjawisko sprowadzające się do zastraszania i manipulacji ofiarą. Ta, za namową sprawcy, uzależnieniem od niego i z braku perspektywy uwolnienia się z pętli trującego związku decyduje się na odmowę złożenia zeznań dowiadując się, że sprawa trafi do Sądu.

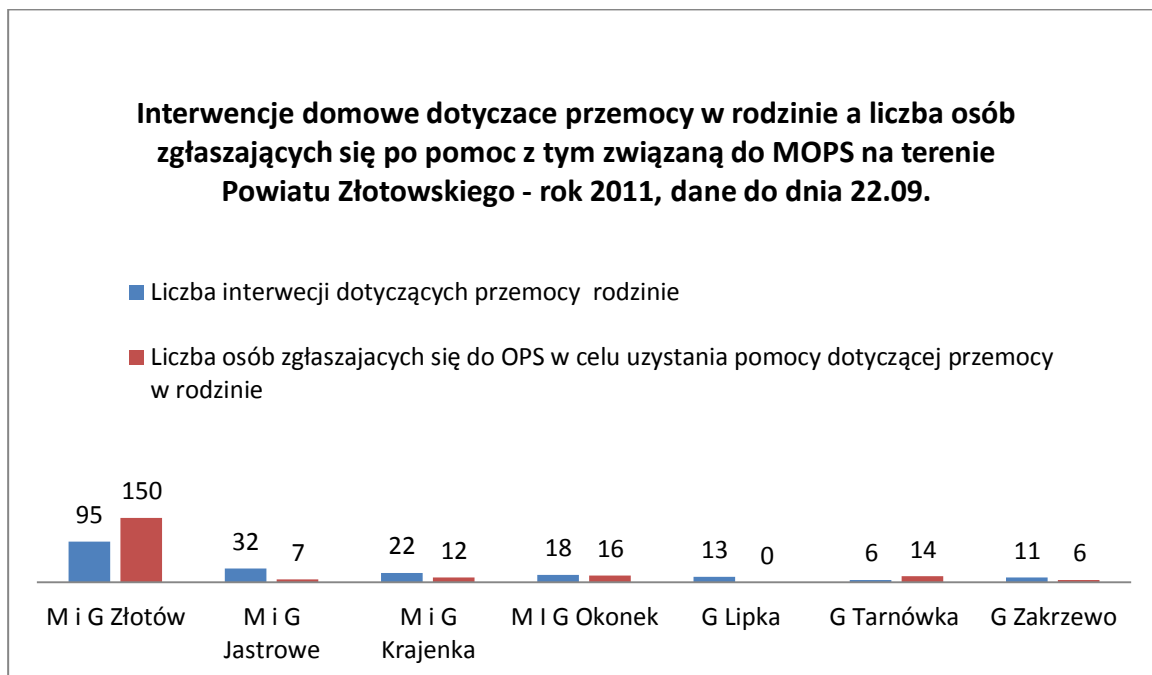
Optymistyczny wydaje się fakt, iż kiedy sprawa znajdzie się już w Sądzie w ok. 90% udaje się przeprowadzić przewód sądowy do końca. W większości przypadków Sąd uznaje podejrzanego o popełnienie przestępstwa za winnego, choć biorąc pod uwagę sposób funkcjonowanie ofiar przemocy domowej (ich zmiany oceny sytuacji) nie jest to sprawą prostą - około 20% z nich w Prokuraturze wycofuje złożone wcześniej zeznania (dane: Prokuratura Rejonowa w Złotowie).

Czyny ścigane z oskarżenia publicznego – na wniosek pokrzywdzonego, takie jak zgwałcenie, groźby karalne, czynność seksualna przez nadużycie stosunku

zależności czy naruszenie tajemnicy korespondencji zdają się nie występować w sprawach dotyczących przemocy w rodzinie. Trudno uwierzyć w to, że gwałt w ogóle nie ma miejsca. Prawdopodobną przyczyną braku ujawniania takich spraw w Sądzie jest jeszcze większy strach i wstyd ofiar. Gwałt czy inna czynność seksualna mająca miejsce w związku małżeńskim czy konkubinacie dotyka bardzo intymnych i delikatnych elementów życia człowieka, które starają się chronić za wszelką cenę.

3.3. Statystyki liczbowe dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie w Powiecie Złotowskich – dane z Ośrodków Pomocy Społecznej.

Tabela 11

Analiza danych zawartych w tabeli nr 11 pozwala stwierdzić, że około połowa osób uwikłanych w problem przemocy w rodzinie korzysta z pomocy MOPS. Zaskakujący wydaje się problem przemocy w Mieście i Gminie Złotów, mianowicie występuje tu odwrotna tendencja, niż w pozostałych Gminach Powiatu Złotowskiego. Znacznie większa liczba osób korzysta z pomocy MOPS, niż zgłasza ten problem funkcjonariuszom Policji. Zatem liczba interwencji dotyczących procedury „Niebieska Karta” w Mieście i Gminie Złotów jest znacznie zaniżona. W tym kontekście należałoby zastanowić się, jakimi motywami kierują się osoby szukające pomocy w

związku z przemocą w rodzinie jednakże decydujące się nie informować o tym problemie Policji.

Drugą istotną zależność można zaobserwować w Gminie Lipka, w której to, jednostki uwikłane w problem przemocy w rodzinie nie decydują się w ogóle korzystać z pomocy MOPS, mimo zgłaszanych trudności funkcjonariuszom Policji.

Rozdział IV

Analiza mocnych i słabych stron Powiatu Złotowskiego w kontekście zjawiska przemocy w rodzinie.

4.1. Analiza SWOT.

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Poradnie psychologiczno – Pedagogiczne ✓ Ośrodki Pomocy Społecznej ✓ Domy Pomocy Społecznej – dziennego pobytu ✓ Świetlice -wsparcie dzienne ✓ Komisje do spraw rozwiązywania problemów alkoholowych ✓ Warsztaty Terapii Zajęciowej ✓ Noclegownia ✓ Hospicjum ✓ Punkt konsultacyjny, telefon zaufania ✓ Zespoły interdyscyplinarne do spraw przemocy w rodzinie (wszystkie gminy) ✓ Realizacja Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla Sprawców Przemocy Domowej ✓ Szpital Powiatowy ✓ Komenda Powiatowa Policji w Złotowie ✓ Prokuratura ✓ Sąd Rejonowy w Złotowie ✓ Umiejętność efektywnej współpracy między instytucjami społecznymi na terenie powiatu. ✓ Poradnia Zdrowia Psychicznego.	<ul style="list-style-type: none"> ⊗ Likwidacja całodobowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej. ⊗ Brak Ośrodków Wsparcia Dla Ofiar Przemocy Domowej. ⊗ Brak Środowiskowego Domu Samopomocy. ⊗ Brak jasnych i przejrzystych procedur działania w przypadku przemocy w rodzinie. ⊗ Brak grup wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie. ⊗ Brak efektywnego systemu interdyscyplinarnego zapobiegającego występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie. ⊗ Trudności w zapewnieniu ofierze przemocy w rodzinie bezpiecznego lokalu mieszkaniowego, mimo istniejących aktów prawnych. ⊗ Brak istniejących programów profilaktycznych dotyczących przemocy w rodzinie – szkoły, kampania społeczna. ⊗ Brak gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ⊗ Brak miejsc, w których można umieścić sprawców przemocy w rodzinie. ⊗ Brak kampanii społecznej skierowanej do dzieci, mającej na celu udzielenie informacji dotyczących tego czym jest i jak sobie radzić z przemocą.

<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Stworzenie od grudnia 2011r. grup wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy w rodzinie. ✓ Wzrost świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie. ✓ Akceptacja społeczeństwa dla działań podejmowanych w walce ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. ✓ Wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa. ✓ Bogate oferty szkoleniowe dla pracowników zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie. ✓ Powołanie zespołów interdyscyplinarnych ds. przemocy w rodzinie. ✓ Zmian uregulowań prawnych dotyczących możliwości odizolowania sprawcy od ofiar przemocy. 	<ul style="list-style-type: none"> ⊗ brak motywacji sprawców przemocy do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym ⊗ niechęć i strach ofiar utrudniająca im ujawnianie trudności i poszukiwanie pomocy ⊗ częste przypadki odmowy zeznań ofiar w przypadku przemocy w rodzinie ⊗ wzrost patologii społecznych i obniżenie progu wieku nieletnich mających „zatargi” za prawem ⊗ kultura społeczna promująca dominację i agresywne zachowania jako adaptacyjne ⊗ trudności ekonomiczne wielu rodzin ⊗ Powielanie negatywnych wzorów społecznych przez Nieletnich ⊗ Zjawisko alkoholizmu w wielu rodzinach ⊗ Stereotypy płci utrudniające walkę z problemem przemocy w rodzinie. ⊗ Niedoinformowanie społeczne dotyczące możliwości udzielenia pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. ⊗ Bezkarność sprawców przemocy w rodzinie – niskie kary i trudności z ich egzekwowaniem.

4.2. Analiza zasobów instytucjonalnych Powiatu Złotowskiego – dane z MOPS(ów).

Rodzaj placówki	Miasto Złotów	Gmina i Miasto Jastrowi	Gmina i Miasto Krajenka	Gmina i Miasto Okonek	Gmina Lipka	Gmina Tarnówka	Gmina Zakrzewo	Gmina Złotów
Ośrodek Pomocy Społecznej	1	1	1	1	1	1	1	1
Dom Pomocy Społecznej - całodobowy	0	0	0	0	0	0	0	0
Dom Pomocy Społecznej - pobyt dzienny	0	1	0	0	0	0	0	0
Dom Dziecka	0	1	0	0	0	0	0	0
Świetlica- placówka opiekuńczo - wychowawcza pobytu dziennego	3	1	0	0	2	0	0	5
Rodzinny Dom Dziecka	0	0	0	1	0	0	1	0
Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	1	1	0	0	0	0	0	0
Warsztaty Terapii Zajęciowej	1	1	1	1	1	0	0	0
Ośrodek Interwencji Kryzysowej	0	1	0	0	0	0	0	0
Środowiskowy Dom Samopomocy	0	0	0	0	0	0	0	0
Noclegownia	1	0	0	0	0	0	0	0
Hospicjum	1	0	0	0	0	0	0	0
Szkoły Podstawowe	4	3	3	3	2	1	3	7
Gimnazjum	3	3	2	2	2	1	1	2
Przedszkola	5	1	4	1	3	1	2	8
Punkt konsultacyjny, telefon zaufania	1	0	0	1	1	1	0	0
Szkoły Ponadgimnazjalne	4	1	1	1	0	0	0	1
Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	1	1	1	1	1	1	1	1
Poradnia Zdrowia Psychicznego	1	0	0	0	0	0	0	0

Rozdział V

Główne założenia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Według Ustawy z dnia 10 czerwca 2010r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw, do zadań Powiatu należą w szczególności działania prewencyjne i profilaktyczne związane z omawianym problemem społecznych. Drugim, istotnym zleceniem, do którego delegowany jest Powiat, jest zagwarantowanie ofiarom przemocy w rodzinie bezpiecznych miejsc w ośrodkach wsparcia czy ośrodkach interwencji kryzysowych.

Omawiany Program, szczególny nacisk kładzie na systemowość i interdyscyplinarność działań, mających na celu wyeliminowanie zjawiska przemocy z rodzin nim dotkniętych, a jeśli to w niektórych przypadkach okaże się niemożliwe, drastyczne zmniejszenie skutków mikro i makrospołecznych jakie ze sobą niesie.

Kluczową zasadą, mającą na celu osiągnięcie zamierzonych efektów jest systemowość, czyli oddziaływanie i pomaganie wszystkim członkom rodziny uwikłanej w problem przemocy. Zatem interwencje skierowane jedynie na sprawcę czy ofiarę nie przyniosą istotnych i długotrwałych zmian.

Kolejną fundamentalną zasadą utworzonego Programu, jest interdyscyplinarność podejmowanych działań. Zadowalający efekt, w postaci zmniejszenia liczby przypadków występowania przemocy w rodzinie przyniesie jedynie współpraca między poszczególnymi specjalistami do spraw pracy z rodziną.

Wobec powyższych założeń, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie za swój konstytutywny cel, obiera współpracę z:

- I. Sądem Rejonowym w Złotowie
- II. Prokuraturą Rejonową w Złotowie
- III. Komendą Powiatową Policji w Złotowie
- IV. Szkołami podstawowymi, gimnazjalnymi i ponadgimnazjalnymi

- V. Przedszkolami
- VI. Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną
- VII. Ośrodkami Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Złotowskiego
- VIII. Punktami Interwencji Kryzysowej
- IX. Organizacjami Pozarządowymi
- X. Ośrodkami Zdrowia
- XI. Poradnią Leczenia Uzależnień
- XII. Gminnymi Komisjami Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- XIII. Powołanymi na terenie gmin zespołami Interdyscyplinarnymi ds. Przemocy w Rodzinie
- XIV. Towarzystwem Przyjaciół Dzieci w Złotowie

5.1. Beneficjenci Powiatowego Programu Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

- 1. Ofiary przemocy w rodzinie
- 2. Sprawcy przemocy w rodzinie
- 3. Świadkowie przemocy w rodzinie
- 4. Społeczność lokalna
- 5. Organizacje i instytucje działające na rzecz zapobiegania i zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie

5.2. Działania Powiatu mające na celu zapobieganie i zwalczanie zjawiska przemocy w rodzinie.

- a) Opracowanie broszury informacyjnej skierowanej do Ofiar przemocy w rodzinie, zawierającej dane dotyczące tego czym jest przemoc i jak sobie z nią radzić.
- b) Stworzenie w siedzibie PCPR grup wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy w rodzinie.
- c) Udzielenie specjalistycznego poradnictwa dla ofiar przemocy w rodzinie w postaci bezpłatnych konsultacji z psychologiem, pracownikiem socjalnym i radcą prawnym w siedzibie PCPR.
- d) Kontynuacja Programu Korekcyjno – Edukacyjnego dla Sprawców Przemocy w Rodzinie

- e) Uczestnictwo pracowników PCPR w Złotowie w specjalistycznych szkoleniach i warsztatach mających na celu podniesienie i dalsze rozwijanie kompetencji zawodowych mających na celu pomocy Ofiarom i Sprawcom przemocy w rodzinie.
- f) Zacieśnianie i kontynuacja współpracy z innymi organizacjami i instytucjami zajmującymi się problemem przemocy w rodzinie.
- g) Edukacja społeczna, mająca na celu zmianę przekonań i stereotypów dotyczących płci i samego zjawiska przemocy.

5.3. Czas trwania Programu.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie wchodzi w życie z dniem 02.11.2011r., a czas poświęcony na jego realizację wynosi 4 lata, po tym okresie nastąpi ewaluacja jego efektów.

Opracowanie: Marta Błaszczuk
Nadzór: Dyrektor PCPR – dr Helena Agatowska